

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Անցեալները «Նոր-Բար»-ում տպել է-ինք հայ ուսուցիչների ցուցակի առաջին յաւելումը. այժմ ստորև տպում ենք դրա երկրորդ յաւելումը։

Ա. Ուսուցիչներ. — Արքայապետին Ստե-փան և, Աղիզեան Յովհաննէս Գ., Ա-խոյեան Գեորգ քահանայ է., Ահարոն-եան Նիկողայոս Գ., Արարաջեան Յով-հաննէս և, Արշակունի Արարիկ (Քաղաք)։

Գալստեան Յովհաննէս Գ., Նաղդուհան Բագարատ Գ., Զախարեղեան Արշակ և, Զատիկ-եան Յովհաննէս Գ., Զատարեան Բար-սեղ և, Խաչատրեան Գաբրիէլ քահանայ է., Խուրբաբեան Մինաս է., Կիրեղեան Գրիգոր և, Համալիկեան Պողոս և, Հասան-Զախարեան Պողոս և, Գալստեան Աստուանդէս և, Զաղուհեան Յարութիւն Գ., Մամիկոնեան Մուշեղ է., Մեղան Ա-րամ Գ., Միքայէլեան Յովհաննէս Գ., Յովհաննիսեան Պատուական Գ., Շաթիրեան Մարտիրոս և, Շարա-եան Դաւիթ Գ., Շահինեան Թորոն քա-հանայ է., Շաւիշեան Յարութիւն (Նը-կարէթ)։

Պապկեան Մկրտիչ (Հայ. լեզ.)։ Սաֆարեան Վարդան է., Սուքիսեան Դէրձ Գ., Վանցեան Գրիգոր Գ., Վաստեան Վա-րապետ քահանայ է., Տէր Դեղդեան Քաչատուր քահանայ Գ., Տէր Գրիգորեան Հովհաննիս և, Տէր Քաչատրեան Արմենակ Գ., Տէր Քա-չատրեան Արշակ Գ., Տէր Մարտիրո-սեան Սեդրակ քահանայ է., Տէր Յակոբ-եան Արմենակ և, Տէր Պատրիկեան Հայ-րապետ Գ., Տէր Վարդանեան Ներսէս է., Փիլիպեան Գրիգորեան և, Քաթանեան Աղէքսանդր Գ., Քալան-ժարեան Անուշահան և, Բ. Ուսուցիչներ։

Արարաջեան Նոյնի թ., Արարաջ-եան Շուշանի թ., Աւարեան Աննա ժա., Գլխաւորեան Տիգրէս ժ., Մովսէսեան Վաստիկ ժա., Գալստեան Հայկազուն թ., Գալ-հաննիսեան Մարգարիտ ժ., Եղի—Յովսէփեան Սօֆիա թ., Փիլիպպեան Նոյնի ժա.։

Ինչպէս յայտնի է երկու երեք տարի է, որ քաղաքի բնակիչների մէջ ծառաներ վարձակու խնդիր է յարուցելու ամենքն էլ զանգուարում են, որ լաւ, լինեց զորքին նուիրուած ծառաներ չունին և յաւելին

— Բայց այդ անկարելի է... — Ճշմարտեան ստան Շալալախից նա մակ կայ, ընդհանուր Բոքերտէնը բայց որովհետեւ զուգ միութեանը ընդունել նախ-կին նամակները որոնք միատեսակ հաւ-ցեղ էին գրուած, ուստի հարկ վճայ ձեռ ջրաց տարւ մի ուրիշ նոյնանուն նամակ։

Այս խօսքերի վրայ կատարողն զեղ-նութիւնը ծածկեց էլ լաւացու երեսը։ Նրա չիժնոցները ցատկաւ կերպով սեղմուեցան և նրա կատարակ աչքերը լցուեցան արտասուքով։

Բոքերտէն միմ ցոյզ գործ զրեց իւր մէջ ցատկաւորեան զգացումը յայտնելու և անողը մնալու։

— Արեւն դուք չէք կամեաւ նստակը ցոյց տալ ինձ, որովհետեւ էր Յիմներմանը տխուր ծայրով։

— Ինչի համար։

— Սա զոնն միայն կ'աղէկ նրա վրայ։

— Ի զուր տեղը ժամանակ չեմ կարող կորցնել մի ուրիշ անդամ եկեր։

Բոքերտէն հենց ուղում էր զոմակը ծածկել բայց ստան և քաղաքի կանգ ա-ռաւ։ Միջանցիկ խորից լուսով էին նո-սեմաչ հեծկաւորք։ Թշուառ նուագածուն երկու ձեռքերով զուրկ բռնած, մի

էլ շատ զգուշարեւած էր կարողանում ճարել։ Այժմ Թիֆլիսի ոտովնապետն, այդ բանին մեծ նշանակութիւն տալով, կարգադրութիւն է արել, որպէս զի քա-ղաքիս բոլոր մասերի պրիստաւները ի-րենց յանձնուած մասերի ծառաների ցուցակագիր կազմին մանրամասն տեղե-կութիւններ հաւաքելով, թէ նրանք ա-ռաջ ում մաս և որքան ծառանակ են ծա-ռայել։ Յուցակագրերը կարգադրու յետոյ, ոտովնապետի վարչութեան մէջ մի տաւանին ընկալու է հիմնուել, որ-տեղ պէտք է պահուեն ծառաների մա-սին եղած բոլոր տեղեկութիւնները. այդ-պիսով քաղաքիս բնակիչները միջոց կա-նան այդտեղից ծառայ ընտրելու։ Ի միջի պիլոց, «ԷԱԵ»-ի ատկույի եթէ միևնոյն ծառան մի տարուայ մէջ չորս տեղից աւելի է փոխել, այսպիսով ծառան ան-տեղէն կը համարուի և ուստի ցանկացող-ներին խորհուրդ չեն տալ դրան վար-ձելու։

«ԷԱԵ»-ին հաղորդում են, որ Տէր-Անդրեասեան իւր ընկերներով անցել է Պարսկաստանի սահմաններ և ներկա-յումն նա Պարսկաստանում է գտնուում։

Որովհետեւ կենդանիների հիւսնութիւնը տարածուած է քաղաքում, ուստի Թիֆ-լիսի ոտովնապետի հրամանով բոլոր-վին արեւելում է 8, 9 և 10-րդ քաղա-քամարերից կենդանիներին քաղաքից դուրս գտնուած արօտաւանդերը տանելու։

Մեղ գրում են. — Հրեշտակապետը և-կեղեցու դրան մօտ եկեղեցապատկան մի խանութ կայ, որ երկու պարսկների վարձով է արուած։ Այդ խանութ պա-հուցներից ամեն մէկը ունի 10—20 ծա-ռան մարդիկ կեղտու, արեւցող թա-վիք, որոնք միշտ ցերեկ և գիշեր լըց-ւում են խանութի տաճի, շատ ծառանակ ծառայողը չտալով, որ մի մարդ կամ կին ներս մանի եկեղեցի, բակումն էլ տե-նակ ունեն վարձած, այժմ տես, թէ ինչ իտեքեր են դուրս գալիս նրանց ըն-թանից կամ եկեղեցու պատերը ինչով են ջրում։ Հապարից մի անգամ, թէ տնտեսող նկատողութիւն է անում, որ-տաւանում են «Բնէ»-ի թրէ չմիջ տա-լիս, շատ հարկուոր են և ինչ եկեղեցին կամ տեղեկները։ Մի խօսքով այդ ե-կեղեցին պատկանում է պարսկներին և ոչ թէ հայերին։ Այնպիսի մի գարշիկ հոտ է փչում, այնպիսի մի անուշաքո-թիւն է տիրում, որ եկեղեցու զոնից անգամ մարդ չէ կարող անցնել։

Վնտխտորայի ուսուցիչութիւնն ենք հրաւիրում այդ բանի վրայ. պարսկնե-րին անպատճառ պէտք է վրձնել խա-նակներում կուշ եկած դառն բայ էր լի-նում։

— Ինչ է պատահել կանչեց Բոքեր-տէնը, դէպի նրան վազելով, ինչ է պա-սպանել, ասացել, տա ինչ է նշանակում։

Յիմներմանը զուրկ բարձրացրեց և արտասուքի միջոց, որոնք ողորում էին նրա թաւանած սրտերը, աշխատեց ծըպ-տալ։

— Ներկեք, ասաց նա, այդ իմ ուժե-րից բարձր է։ Սա այլ ևս չեմ կարող տանել... աւելի լաւ է ես բոլորը կ'աւա-ման... Ինչպէս տեսնում էք, ես Շալա-լախից եմ... Սա ոտովնուած էի թիւղնի իմ հայրենի գիւղը, որովհետեւ այստեղ ևս եմ խմելով զուրկ Գրեթեմիս տալից կ'մնանէր։ Դիտեք, Գրեթեմիս բարի և աղին օրիորդ էր։ Նրա մեք ամուսնա-ցանք նա 17 իսկ ևս 22 տարեկան էի, այն օրուանից ինձ տարի է անցել։

Ներկա ծառանակ մեք բոլորովին եր-ջանիկ էինք տպուած։ Մեք հարուստ էինք, բայց ես բաւական լաւ ունում եմ նուագարանի վրայ և ինձ տօնելին այս-տեղ և այնտեղ էին կանչում։ Սա միշտ հայկազուն էի այնքան, որ բաւական էր լինում ընտանիքս կրակիւրու համար, որին տարե ցատրի կամ աղջկի էր աւե-

նութիւց և հայ մարդու տալ վարձով, պարսկէս անկարելի է տանել այն ան-կարգութիւնները, որ պարսկներն են անում այնտեղ, հենց իրեն եկեղեցու պա-տի տակ։

«Արարատ» ամսագրի օգոստոսի հա-մարի պաշտօնական մասում հետեւեալն ենք կարդում. — «Նոր Նախիջևանի Սար-գիս քահանայ Մարտիրոսեան աղաբի-ւում է աղաջնարարութեան Հին Խրիսի Ս. Խաչ վանքը, անտաշ ժամանակով իւր գաղթականացիք և անկարել ընթացից համար»։

Պատական կարգաւորում միջնադար-թեան պաշտօնականներից միմ Թիֆլիսում ներկայումս մի ընդարձակ դեկուցում է պատրաստում Թիֆլիսի և Քութայիսի նաւանդերում անտաշների պահպանու-թեան մասին։ Ձեկուցման մէջ, ինչպէս հաղորդում են «ԷԱԵ»-ին, մանրամասնա-բար այն փաստն է առաջ ընկում, որ անտաշների տեղերը զխումբը այստեղ են իրենց անտաշները, որպէս զի հողը երկրագործութեան համար պատրաստե-լով, դրանից աւելի շատ արդիւնք ստա-նան, և այդ պատճառով ահապէս անտա-շներ են փչանում։

Քաղաքային ջրմուղից մուտք է եղել ուլիս ամուսայ ընթացում — ծորակնե-րից կանխիկ դրամով 2524 թ. 57 կ., ստմանների վաճառումից 2421 թ. 85 կ., բաժանորդներից 5196 թ. 25 կողմ ընդ-ամենը 10142 թ. 57 կողմ։

Իսկ յունւարի 1-ից ց-1-ն օգոստոսի կողմ մուտքն է ծորակներից կանխիկ դրամով 13727 թ. 44 կ., ստմանների վաճառումից 19890 թ. 36 կ., բաժա-նորդներից 21721 թ. 53 կ., ընդամենը 55280 թ. 23 կողմ։

ՋԻԿՎԱՅԻԻՅ. — Պոլսոսեան կազմակե-րի գնդի 1-ին ստանիսն ավում է Արարս գետի ձախ ափի վրայ, որ պարսկաց ասանան հակուր համար պահպանու-թեան տաւջին տեղն է։ Այս ստանիսն գտնում է Հաջիրաբալի թուրքերի զիւ-ղում, որտեղ և լինում էր հարկբաւկտ Բեկոյը։

Յուլիսի 28-ի զիւրը լսելով, որ Պարս-կաստանից Արարատ (որի ջուրը ամուս և շատ պակաս է) մարտանկը թէլ և դա-նապան իրեղէններ են անց կացել ուս-տաց կողմը, հարկ բաւկտն խմիւն նըս-տում է իւր ձին, իւր հաւ բաւկտանաչով կազակներ վերցնելով, և թուշով է զեպի Աղջաբաղ գիւղի կողմը (Ջիւրայիլի դա-ւաւում)։ Աղջաբաղից բաւկտն հեռա-կարանայ կոչում տեղում համարում են

լանում կամ տալ։ Ահ, եթէ կարողանայիք դուք նրանց տեսնել, սրանքիւր հեշտակ-ներ են, նա մանուսանող աղջիկներու...

Գրեթեմիս անկի տղաներին է սիրում, բայց ես... Աստուած իմ, արեւը ձեզ չեմ ձանձրացնում, եթէ ուղում էք էլ ոչինչ չեմ պատմել... սակայն վերջաց-նում են։ Այդպէս չէր կարող չարանա-կուել, պէտք էր ինն հողի կերակրել իսկ իմ աշխատանքը այլ ևս չէր բաւակա-նացնում։

Համարում էք, Գրեթեմիս հայ չէր ուտում և այդ ինձանից ծածուկ էր ա-նում, բայց երբ խնացա, ասողով գիշե-րը լաց եղաւ և հետեւեալ օրը վերջնա-պէս վաճառել Պարսիկ դաւա։ Սարսափելի չէր Պարսիկ աղաբաւկտը, բայց ծանր և տուրտափելի էր Շալալախի թոգիւր։ Հա-կանում էք, միթէ ճշմարտ չէ, չտեսնել Գրեթեմիս, այլ ես համարեի սիրելի դաւաններու... ամենաքաղաքայինը չէր զինանալ... Ինչ քաժանուկուց յետոյ ինչպէս լուր տանալի նրանցից, Դէպ-քերը խիտ հաղապարտ են, իսկ պա-տային նամակ ուղարկելը շատ թանկ, ահա, այդ պատճառով մեք էլ մաս-ձեցինք բանը մի կերպ դրամել։

Գրեթեմիս նկատած կ'լինէր, որ իմ ստա-

մարտանկները բարկանին և զեմ առ-դէմ նրանց վրայ են յարձակում, այդ միջոցին գնդակահար է լինում հարկբաւ-Բեկոյը և մեռնում։ Կազակները, սակայն, ախրում են ինչից ձիաների և ապրանքին, սպանելով թշնամիներից չորս մարդու, իսկ մի կազակ միայն վիրաւորում է։

Սպանած տղարկներին շահեցնելին են նմանեցնում։ Մարտանկը ապրանքն եր-կու փութով միջոցով մարտանկն է ուղարկում։

Անցեալ 1889 թուի յուլիսին էլ հենց այդ տեղում մօտ 50 հազար բուբու-ղաքահալ մարտանկը ապրանք էին բըռ-նուել։

ԲԱԿՈՒԻՅ. — Դերասան և դերասանու-հի Սաֆարազեանները Թէհրանից Բագու են եկել և մտադիր են այստեղ միւսիայն մի թուրքերին ներկայացնում տալու, որ-տեղից փողերուին Թիֆլիս։ Սաֆարա-զեանները թողնում են դերասանական պաշտօնը և մտադիր են մասնաւոր պաշ-տօն վարելու, պատճառ դերասանական անշարժակ պաշտօնն է հայերին մէջ։

— Մի բանի օրուայ մէջ հաւթային առեւտուրը փոփոխութիւնների է ենթար-կուել շնորհիւ մի քանի առատ նաւթ արտադրիչ հարերի։ Հում նաւթի գինն ինչի է 8-ից 7 1/2 կ., կերտինը ծախում է կաթման 127—128 թ., նաւթային մը-նացորդը ձանապարհաւանով 133—135 թ., իսկ չղկնաւերը լցնում են պուրը 5 1/2—6 կ.։ Նաւթագործարաննե-րի, վաճառականների, արհեստագործների և մշակների զորքը խիտ ընկած դրու-թեան մէջ է։ Պաշարային մանր ու միջակ նաւթագործարանների թիւը օրեց օր ա-ւելանում է։ Քաղաքում սաստիկ չղերի պատճառով խիտ տարածում է աչքա-ցաւը և ուրիշ քաղաքի ինչանցով ինչ-ներ։

ԵՐԵՒԱՆԻՅ. — Ձեռք կարդաւում չղա-րմանով մի տարբերակ յայտարարութեան վրայ, որ բազմիցս տպագրուեց ինչպէս «Նոր-Բար»-ում, այնպէս և միւս լրագրե-րներում։ Այդ երկուսի թիւականը դարա-նոցի հոգաբարձութեան յայտարարու-թիւնն էր, որով նոր տեսուչ էր հրաւիր-ւում զարմանքի համար։ Զարմանում ենք, որովհետեւ ամենահաստատ կերպով տե-ղեակ ենք, որ զարմանքի այժման տես-չին արձակ համարելու և նորը հրաւիր-լու համար որոշում ու վճիւր չէ եղած տակաւին։

— Տեղիս Ս. Քալանեան օրիորդական դպրոցի հոգաբարձութեան արդէն սկսել է վերանորոգել Ս. Պողոս-Պարուկ եկե-ղեցու զաւթում գտնուած չիւղ դպրոցա-կան շէնքը օրիորդական դպրոցի... և

նալը համակներին հասցնել եօթը տողից է բազկացած, օրոնցից իւրաքանչիւրն ա-ռանձին ձեռքով է գրուած։ Ամբողջ ըն-տանիքս մասնակցում է այդ հասցնելն, մեծերից սկսած մինչև վերջին երկու փոքրիկները։ Աւելին ինձ բաւական է միայն հասցնել կարգով, որ համարում, թէ բոլոր ընտանիքս կատարեալ առողջ են և ինձ համար են մտածում։ Ինչ վի-րաբերում է նոյն իսկ նամակի բովան-գակութեան, միթէ այդ հարկաւոր է ի-մանալ... Նրա մէջ ներկայումս է Գրե-թեմիսին սիրուր, իսկ այդ սիրտը միշտ և անթուլովին ինձ կ'սպասանի։ Ահա ըս-տելը։ Իսկ այժմ գուց ինձ ներեցէք, բա-ւատացած եմ, որ չէք կամեալ յուսա-հատացնել անբախտ հօրը, որի միակ կապը Գրեթեմիսն և երկխոսներն են։

Լսելով այդ ախուր պատմութիւնը, Բոքերտէնը վարակեալ այնպէս, ինչպէս կ'վարուէր նրա տեղը մեղանից իւրա-քանչիւրը։ Նա շտապեց նամակը Յիմ-ներմանին տալու, որի հասցեն նրա հա-մար այդքան քաղցրախոս էր։ 1847 թուի ամբողջ ձմեռը անբախտ հայրը կարողացաւ տեղեկութիւններ ստանալ իւր բազմանում ընտանիքից առանց մի կողմէ ծախսելու։

Բ. քաժանուկների համար։ Յաւալի է, որ հոգաբարձուների մէջ տարածանու-թիւններ են պատահել և ամենից աւելի գործունեայ հոգաբարձուն, ասում են, հրաժարական է տուել։

— Այս տարի ամառը մինչև վերջին օրերս շատ մեղմ ու զով կերպով անցաւ, միայն այս վերջին երկու օրս է, որ կար-ծես սկսում է զգալ տալ, որ ամառն է, Յոբնի բերքը մեղանում շատ բաւա-րար է։

ՂԱԶԱՒԻՅ. — Ղազարի չրջակայ գիւ-ղերում մի քանի շաբաթ է, որ չարու-նակում էր անասունների ժանտախտը, որ բաւական վնասներ պատճառելով, յուսահատութեան մէջ է գցել լեռն գիւ-ղացիներին։

— Այս տարի հացի բերքը շատ պա-կաս է։ Մեր կողմերում թէև այդինքն շատ չկան, բայց եղանակը բաւական առատ բերք ունի։

— Յուլիսի 23-ին Ա. Շ. ի հողից 22 հատ խութ էր գողացուել, այդ խութ-ձեքը մի երկու օրից յետոյ գտնուեցաւ միևնոյն գիւղի բնակիչ Ա. Գ. ի կալի մօտ։ տանտէրին յայտնուած է և սպա-տում են պրիստաւի գիւղը գալուն, որ քննութիւն նշանակուի։ Ահա մի քանի տարի է, որ այսպէս զեպքը յաճախ կրկնում են մեր գիւղում։ Լաւ կը լի-նէր, եթէ ոտովնապետին այնպիսի գողերին լաւ պատէր, որ միւսները օ-րինակ չառնէին դրանցից։

Վ. ի պալկ. — «Նոր-Բար»-ի № 110-ում տպուած «Պաշտօնական կառավար-չանք» վերնագրով յայտածի մէջ հե-տագիւր սխալներն են մտել։

1) Տպուած է, առաջ երբ երկաթու-ղին մասնաւոր ընկերութեան ձեռքին էր, իւրաքանչիւր ամիս տվորարար ար-տասանում էր Բաթում 7500 պուդ, իսկ երբ երկաթուղին կառավարութեան ձեռքն անցաւ—նոյնքան ժամանակում արտասանում էր—2500 պուդ, ուրեմն պակաս 5000 պուդ։ Պաշտ. փոխարէն պէտք է լիւրջ լինի։

2) Տպուած է, որ նաւթագործարանա-տէրերը նորից պայմաններ են առաջար-կում Վաղիշից. պէտք է լինի Վաղիշից է նորից պայմաններ առաջարկում նաւ-թագործարանատէրերին։

ՆԱՍԱԿՆԵՐ ԶԱՆԱՊԱՐԶԻՅ
Նաւի Ա. Գ.)

Մեր գնացքն առաջ է գնում և շուտ շուտ կանգ առնում ձանապարհին կայա-րաններում և կիսակայարաններում, որ-տեղից ունեց հաստատուն չէր էլ չու-նին, այլ մի քանի երկաթուղային վա-

ՆԱՍԱԿՆԵՐ ԶԱՆԱՊԱՐԶԻՅ
Նաւի Ա. Գ.)

Մեր գնացքն առաջ է գնում և շուտ շուտ կանգ առնում ձանապարհին կայա-րաններում և կիսակայարաններում, որ-տեղից ունեց հաստատուն չէր էլ չու-նին, այլ մի քանի երկաթուղային վա-

— Սա սաստիկ զգացում էի Յիմնե-րմանի խոտովանութիւնից, — ասաց ինձ Բոքերտէնը, — բայց ինձ աւելի խորն աղոց այն, ինչ որ հետեւալ օրը պա-տահեցաւ։

— Հետեւալ ծըր։

— Մինչև անգամ դժուար է երևա-կայել։

— Ինչ պատահեցաւ։

— Սա դեռ նոր էի վերկայցել, առա-ւօտեան ժամը ութին մօտ էր, բոլոր-վին պատրաստուել էի պոստատոն գը-նալու երբ յանկարծ, բնակարանիս լա-կում, որտեղ ես ապրում էի, լսեցի...

— Ինչ էր կարծում, ինչ։

— Գուշակեցէք... Սա լսեցի ժողովրդա-կան երգի նախերգանք, որ նուագա-րանի վրայ տնում էին։

— Այդ Յիմներմանն էր։

— Գուշ հատկանում էր — լսեցի կամե-նալով շնորհակալութիւն անել ինձանից և դրա համար ուրիշ աւելի լաւ միջոց չունենալով, լուստուտուս տակը սերե-նալներ էր նուագում։

Ա. Քաթ.

գծները իրար մօտեցրած, կարծում են
պահանջողի և ծառայողների բնակարան
Մարքիս չեկա, որ հաշուէի թէ որքան
է քաղաք մի կայանից միւս կայան դը-
նալը, հաշուականօրէն մօտ 3/4 ժամ,
որով խօսքով, ամէն մի 20—25 վերստ
մի վրայ կանգ էր առնում գնացքը Այդ
կողմից եւս ուրիշ երկրներում աշխատում
են ժամանակ վատաւակը, շատ տեղերում
աշխատում են որքան կարելի է քիչ և
կարճ ժամանակով կանգ առնել: Մինչ
մեր գնացքը կանգ էր առնում ամէն մի
20—25 վերստի վրայ, Ֆրանսիայում
Պարիզ-Լիոնի գծի վրայ գնացքը առանց
կանգ առնելու անցնում է 150 վերստ
տարածութիւն, Հիւսիսային երկաթուղու
գծի վրայ—155 վերստ, Մալլապուս—
160 վ., Աւստրիայում—179 վ., Ամերի-
կայում—199 վ., մինչև իսկ 216 վերստ
գնում է գնացքն առանց կանգ առնե-
լու: Սակայն ամերիկացիներն այդքանով
էլ չեն բաւականանում: Նրանք ուզում են,
որ գնացքը երեք կանգ չառնէ, ճանա-
պարհին, այլ անընդհատ շարունակէ իւր
ճանապարհը մինչև մի որոշակի կէտ: Թէև
այդ ցանկութիւնը դեռ իրականացած չէ,
բայց իրականացաւ մօտ է և արդէն
կան մի քանի նախագծեր առաջար-
կուած: Այսպէս օրինակ Ամերիկայի Մի-
տտիկ նահանգի Մէյն-Լուի քաղաքում ան-
ցանցները տեղական ցուցանանքէս կար
կազմուած, ուր ի սրտէս էր դրուած այդ
ինչովը լուծող երկաթուղու մի տիպար
(մօդէլ): Այդ տիպարը անխայտին կեր-
պով ցոյց էր տալիս, որ առանց գնաց-
քի ընթացքը դադարեցնելու, կարելի է
ճանապարհին պատահող բոլոր կայարան-
ներում էլ ոչ միայն անդադրել, մարդիկ
թողնել, այլ և վերցնել: Այդ տիպարը
երևում էր, որ որոշակի կայարանում ցած
եկող ուղևորներն ու ստացուելիք ապ-
րանքները գնացքի ամենաետեի մասի
վազմում կամ վազմներում են գտնու-
ում: Այդ վազմները կայարանին մօտե-
նալիս արձակուում են գնացքից և իրենց
թափով (ինքնիշխան) ճանապարհը
կայարան, մինչև նախագծ վազմներին չդե-
մքնալիս հետ առանց կանգ առնելու
շարունակում են իրենց ճանապարհը: Իսկ
եթէ հարկաւոր է լինում նոյն կայարա-
նից ուղևոր և ապրանք վերցնել, այն
ժամանակ նոր տեղերներն ու ապրանք-
ները դետեղում են առանձին վազմների
մէջ և վազմները դետեղ կայարանին
տախտակահարմար (պլանֆորմ) ծայրին մի
դաշտով տեղ: Միայն գնացքը մօտենա-
լով այդ վազմներին, ինքնաբերաբար,
առանձին յարակարգած գործիքներով մի-
ջոցով բաց է անում դաշտային գլխին
կանգնած վազմների արդէնքը և վա-
զմները իրենք իրենց արագութեամբ
լինում են ցած, հանում են անցնող
գնացքի ետևից և առանձին յարակարգ-
րած միջնանակներով միջոցով միանում նը-
րան: Այս միջոցի կերպով շարունակու-
մ է գործողութիւնը նաև բոլոր կայարան-
ներում:

—Շուտով Գանձակ կ'անանք,—ասում
է ընկերս իւր աշակերտին դարձեցնե-
լով, որ ամբողջ գլխերը քնած էր ման-
կական անհոգ քնով:

Վազմները դադարեցնել են, դնում
են վերջին անգամ էլ չըջելու վազմնե-
րը և դիտելու:

Մի վազմն բոլորովին դատարկ է. ոչ
ոք չկայ մէջը: Երկրորդում միայն
մի հոգի կայ, ուստի հասարակ գասա-
կարդի պատկանող արքած, կուշ և ե-
կել դռան կողքին և քնել, փոխանակ
վեր կենալու և աղաթ տեղերի վրայ
հանգիստ մեկտեւելու... Միւս վազմ-
ներն էլ կիսով չափ դատարկ և հազիւ
5—6 վազմ կար, որ լրովին լըրը լի-
նէին... Մնացածներն յիշում եմ կրկին ևս-
րոպական երկաթուղիները, որոնք սո-
վորաբար լըն են լինում: Եւրոպայում
երկաթուղին ամբողջ ժողովրդի համար
մի կարիք է, կարիք ինչպէս հացն ու

չուրը և լրագիրը, իսկ մեղանում դեռ ևս
չապրովիտան առաքելայ է, որովհետև
դեռ կան մեղանում մարդիկ, որոնք այ-
ժմ էլ չափ տեղ ուր կարող էին երկա-
թուղով գնալ, ձիով կամ կառքով են
գնում... Յիշում եմ Ալեքսանդրի հրապա-
րական հաշիւը անդլական երկաթուղի-
ների մասին, որի մէջ յիշած է, թէ
Լճուղուն Վատէրլոսեան կայարանում, որ
Լճուղուն կայարաններից ամենաընդար-
ձակն է, սովորական օրերը 700 զը-
նացք է գնում դալիս 100,000 ուղևոր
փոխադրելով, իսկ հանդիսաւոր օրերը
վազմների թիւնն աւելանում է 125
արտակարգ գնացքներով: Գրեյտ-Էյտելն
կայարանում օրեկան 600 գնացք է փոխ-
ւում, Նորթ Լճուղուն կայարանում աւելի
քան 700 գնացք, նոյն իսկ Բեքմինսթա-
մի պէս քաղաքում օրեկան 600 գնացք
է գնում դալիս: Ամբողջ Լճուղուն օրե-
կան մի քանի հազար փոխադրել են եր-
թեկները: Իսկ 1887 թիւին երկաթուղի
բոլոր երկաթուղիներով երթեկներով
թիւը հասել է 1. 890,000,000 հոգի,
որից Եւրոպայում 1,420,000,000 հոգի
Ամերիկայում 330,000,000: Իսկ ապ-
րանք փոխադրուած է 1. 250,000,000
տոնն, որից Եւրոպայում 800,000,000
տոնն, իսկ Ամերիկայում—415,000,000
տոնն: Բոլոր հաշիւք երևում է, որ յի-
շեալ թիւին Եւրոպայի բնակչներից ա-
մեն մէկը մի տարւայ ընթաց-
քում երկաթուղով հինգ անգամ ճանա-
պարհ է գնացել և թէ Եւրոպայի բոլոր
բնակչներից 1, 3/4-ը, այսինքն 1000
հոգուց 13-ը անդադար իւր ժամանակն
անց է կացրել երկաթուղու վազմնե-
րում: Իսկ միջնանակներ... Վերանում դեռ
այն նախապայարարումը կայ, թէ երկա-
թուղին դիտական բան է և թէ երկա-
թուղին մարդկային աշակերտ գոհի է
տանում: Իհարկ է, տեւորող է առաջին
մարի անհնթեթեթեան մասին խօսել:
Բայց երկրորդը վերաբերում է Գեյտ-Էյ-
տելի գաղափարն արդարանում է, Կար-
ձիւս եմ ասում, որովհետև դա արտաբնու-
մ է այդպէս թիւում: Երկաթուղիների վը-
րայ շատ անգամ գործողութիւնները
պատահելիս մեծ քանակով է դոհեր տա-
նում: Ես ինքս երկաթուղին կտրելից
անցնելիս խորտակում է կատարը և
հարկաւոր մարդիկ խեղդում են:
այրում է վազմը—և այրում են մի
քանի տանեակ մարդիկ, ընդհարում են
վազմները—կրկին մի քանի տանեակ
կանք է նստում այդ:

Սե անա հինգ այդ մեծ քանակով ե-
ղած գոհերի երկայնի է, որ աչք է վա-
խցնում, աւելի աչքի է ընկնում: Բայց
եթէ երկաթուղային վիճակագրական տե-
ղեկութիւնները վեր առնելու լինենք,
կ'տեսնենք, որ առհասարակ ողորմ ման
գալիս, կտրում տեղ գնալիս և այլ ապ-
րանք հանգամանքներում տանն հինգ ան-
գամ աւելի գործողութիւնների են պա-
տահած, քան երկաթուղով ուղևորելիս:
Տեղեկութիւններից երևում է, որ 1850
—80 թիւի ընթացքում, ուրեմն 30 տա-
րուայ միջոցին, երկաթուղով ուղևորող
ներից միայն 7,000,000 հոգուց մէկն
էր ընդադրութեան գոհ ցնացել, մնացեալ
սովորական միջոցներով ուղևորելիս (ձի-
ով, կառքով, ոտով կայն, 500,000 հո-
գուց մէկն էր գոհ գնում...:

Երկաթուղին կանգ է առնում վերջ
ընթեր կայարանում: Բնողներն արդէն
դարձել են և շտապում են դուրս ելու-
կաւում: Ջրի մօտ, արագութեամբ թրջում
են ձուները և մի անգամ քրտն է երե-
նելին—որովհետ թէ երեւոյն են լուս-
նում... Ունենք դեռ թաշկինակ ունին
—թէ և կեղտոտ, գոյնը բոլորովին կոր-
ցած, բայց և անդին թաշկինակ են հա-
մարում—և դրանով արքած են երեւոյն-
ըր, բայց շատերն այդ էլ չուշին, ուս-
տի կամ թողնում են, որ Երեւոյնը ի-
րենք իրենց չորանան: պատրաստելով,
թէ տաք է, չողի միջոցին լաւ է երևոյ
թաց թողնել կամ արեւալուղի սեպած,

ցելուտ, փոշով պատած յղանքը բարձ-
րացնում են վեր, կամ աւելի լաւ է ա-
սած, իրենց գլուխը խնայում են մին-
չև արեւալուղի փեշը և երեւոյնը սըր-
բում...:

Վերջապէս լուսեց սուր սուրցը և
դնացը կանգ առաւ Գանձակի կայարա-
նում:

Հետաքրքիր դուրս եմ գա-
լիս վազմների պատահանքներից, բայց
կայարանում մարդ չկայ, չուր է ոչ ո-
րի դանդաղաբար նայում են այս ու այն
կողմ և իրենց գործին գնում... Առա-
ւօտեան ժամը եօթն է թէ ութը: Սնո-
նում ենք կայարանի միւս երեսը: 25—30
կտորաւուած, մաշուած, կեղտոտ ֆա-
շեւներ կանգնած են դրանք լըար ձի-
եր ընած: Կատարանները աղահարա-
ր նայում են կայարանից դուրս եկողներին
և ցույց է տալիս միայն 4—5 հոգի տե-
նում: Կատարանները հայելու թուր-
քեր են, ամեն միւր իւր կտրն ու ձիւն
է դրում և մէկը միւսից է ժամը դին ա-
ռաջարկում քաղաք տանելու: Շատում
ենք մի հայի կտաք, ձիերը հազիւ են
չարժում ոտները, կտապանը կըցած
նստած է իւր տեղում և դանդաղելով
կտապանները շարժում կտաքը ամեն
մի քաթի հանդիպելիս ժառանգ է վշտա-
հար... մի քանի թուրքի կտաքեր գալիս
են ետեւից և շտապով մեր առաջն
անցնում փոշու թանձր ամպի մէջ թա-
ղելով մեզ...:

—Ան ինչպէս է թափաղ վեր կա-
նում, որ թուրքը յղանքից առաջ ան-
ցի...:

Կատարանը դանդաղաբար ուտելը վեր
է գցում...:

Մի հարան

ԹՂԵԱՎՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԷՌՈՒՄՈՒՄ, 20 յուլիսի.—Ճանապար-
հորդութեան առթիւ Խարաւու-պաղա-
րէն անցնելու առնել, դատել ունեցանք
ներկայ դատով քաղաքին կաթողիկէ
ապագայից վարձատան երկուսն ուսանո-
ղաց պարգևատրութեան հանդիման:
Բաւական լեցուած էր վարձատան դա-
լիճը ունեցողաց բազմութեամբ, յորս
բայց յաղագայից կային և օտարազգի,
որոնք պարգևատրութեան հոգի մտիկ
էին: Ներկայացնել մեր ընթերցողներին
մանաւանդ որ դա ընդհանրապէս գիտ-
մանապատկան ընտելութիւն է կրում:
Բաւական է յիշել, որ կոնգրէսը 20 յուլիս
է ունեցել և մօտ 700 զեկուցումներ են
եղել, որպէս զի կարելի լինի պարզ
յայտի կացուցանել, թէ որքան անհար-
է դրա մանրամասնութիւնների մէջ մըտ-
նել:

Այս առիթով մեզ էլ կը բերենք այս
տեղ երկու նշանաւոր զեկուցումների, ո-
րոնցից մինը ներքին բնակչանութեան
է վերաբերում, իսկ միւսը—առողջապա-
հութեանը, այն է՝ Բաւական և Բաւական
մասին եղած զեկուցումները:

Թորախտի և Թորախտով հիւանդների
հիմնարկութիւնների մասին զեկուցում
արաւ վերամանցի լուրջ Վեբերը, որ
Լճուղունում իւր մասնագիտութեան մէջ
բաւական մեծ անուն է հանած: Ներկա-
յում Թորախտի բնակչութիւնը,—ասաց
զեկուցանողը,—մեծ կախում ունի առող-
ջապահութեան և պահպանութեան վրայ:
Առաջ մեծ յոյս է կն գնում օգի վրայ
այն կարծիքով,—սխալ կարծիք, ինչպէս
մենք այժմ ամենքս էլ գրտենք,—որ օգա-
փութեան համար մի քանի տեղերում
ապրելով, հիւանդը բնակում է Թորախ-
տից կամ այդ հիւանդութիւնը չէ սաս-
կանում:

Օղին այժմ էլ մեծ նշանակութիւն
պէտք է տալ, բայց այն բանի համար
միայն, որ օգը նպատակում կամ խան-
դարում է մարդկազգութեան կերակրե-
լան կամ ամրապնդելուն, մանաւանդ ար-
եւան չըջանաւորութեան և հնչաւորութեա-
նը: Ամենուրեք, որտեղ մարդու օգ և
համապատասխան կերակուր կայ և որ-

տեղ կարելին չափ շարունակ կարելի է
ման գալ, այնտեղ կարելի է Թորախտը
բուժել և երբեմն էլ առողջացնել թո-
քախտից: Հիւանդների արած մեծ սխալն
այս է, որ նրանք իրենց ուժերին հա-
մապատասխան կերակուրու և ման գա-
լու վերաբերմամբ չափ չեն պահա-
նում և այդ հիման վրայ ցանկալի է
մանաւանդ, որ նրանց վրայ շարունակ
հոգաբարձութիւն լինի: Թորախտով հի-
ւանդների առողջին մեծամասնութեան
համար մանապատկան հիւանդանոցնե-
րում ապրելու տանն ապրելուց մեծ ա-
ռաւելութիւններ ունի, բայց չըբարե-
րի համար լաւ հիւանդանոցը բժշկութե-
ան վրայ միջոցն է: Այդ նկատմամբ, սա-
կայն, ներկայումս շատ երկիրներում ե-
ղած հիւանդանոցներն շատ բան է
պակաս: Ընդհանուր հիւանդանոցները
բաւարար կերպով չեն յարմարեցրած
Թորախտով հիւանդների պահանջներին
և հիւանդները քաճախ աւելի լաւ են
համարում իրենց նեղ, անյարմար բնա-
կարաններում ապրել: Գործող նրանց
անպատճառ մահ է սպասում: Բժ-
Վեբերը մասնագիտաց է անում Անգ-
լիայի վրայ, որ աշխատում է Թորախ-
տով հիւանդների առանձին հիւան-
դանոցները քաղաքներից դուրս, լըար
ձոր տեղերում և եղևնիներին անտառներին
մօտ շինել:

«Սե գիտեմ,—ասաց զեկուցանողը,—
որ հիւանդանոցներն այդպիսի տեղերում
չեն եւլ գլխաւոր արդէնքը միշտ մի-
ջոցների սղութիւնը պէտք է լինի, ո-
րովհետև այդպիսի ձեռնարկութիւնների
համար մեծ ծախքեր են պահանջուած:
Բայց մի՞թէ ստացած հիւանդները քիչ
են: Մասնեցեք, թէ ինչ է նշանակում
թեթեւացնել այդ անբաղդների վիճակը,
չաւորին ազատել մահից, վերադարձնել
պետութեան իւր օգտակար քաղաքացի-
ներին: Այդպիսի կորուստների օգտին
եղած ամենածանրակշիւ շարժառիթն
իմ կարծիքով այն է, որ մենք այդ ճա-
նապարհով միայն կարող ենք թողն շտալ
որ առողջներն էլ վարակուեն կարող
ենք թափախտի տարածման առաջն առ-
նել, որ տարեցտարի աւելի ու աւելի
մեծ ծաւալ է ընդունում»:

Դիֆթերիա տարածման դէմն առնե-
լու միջոցների մասին զեկուցում արե-
ցին պրօֆ. Լեֆֆերը և պրօֆ. Բուն-
Վերլինը ուղադրութիւն դարձեց զիֆ-
տերիա նմանութիւն ունեցող ամեն մի
հիւանդութեան ժամանակ մանրակենսա-
բանական հետազոտութիւններ անելու
անհրաժեշտութեանը: Որպէս զի զիֆ-
տերիա տարածման դէմն առնել,—սա-
սած նա,—ամենից առաջ հարկաւոր է
չաւտ շուտ ըմբռնել հիւանդութիւնը, իսկ
ստացած մանրակենսաբանական հետազո-
տութիւններ անելու, դժուար է հիւան-
դութիւնը որոշել: Յետոյ, որովհետև զիֆ-
տերիա թողն հիւանդութիւնը բնակե-
լուց յետոյ յաճախ երկար ժամանակ մը-
նում է բերնի խոռոչում, զիֆտերիաով
հիւանդին մանրակերպի կերպով դիտե-
լուց յետոյ միայն կարելի է թողն տալ
իւր սովորական կեանքը վարելու: Փա-
նաւարածման վերաբերմամբ երկու
կուցանողներն էլ ամենախիստ պահանջ-
ներ են անում: Հիւանդի սննդակում ոչ
մի առարկայ առանց ուղադրութեան չը-
պէտք է թողնել: Ի նկատի պիտի առնե-
նալ, որ զիֆտերիա բացիլն երկար
ժամանակ մնում է չոր ձևով, մանաւանդ
Եթէ լոյսի աղբյուրութեան չէ ենթարկու-
մ: Առաւմտաբաններում բժշկիչ պարբերա-
բար պէտք է նայել երեւոյններին: Դիֆ-
տերիա յայտնուելու դէպքում շարու-
նակ պէտք է հսկին ոչ թէ միայն հիւան-
դին, այլ և նրանց, որոնց հետ հիւանդն
ամենամօտ յարաբերութիւն ունի: Երե-
ւոյնների սովորական փողաքար յայտ-
նուելու դէպքում էլ աշարջութիւն է
հարկաւոր: Բժ. Բուն-Երկաթուղի է տա-
լիս, ամենաթեթեւ փողաքարի ժամանակ
երանն և կոիորդը շուտ շուտ լուսնուր:

ՔԱՂԱՔԱՍԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Norddeutsche Allg. Zeitung»-ն և ուրիշ օտարերկրեայ լրագիրներ լուրեր են հաղորդում, որ այս տարի գերմանական Ֆրանսամարտիկներն ինչպե՛ս կը լինին օտարերկրեայ շատ պետերու նոյն լրագիրները հաստատաբար բերնելից հաղորդում են, որ Սիբիրի գերմանացիներն ինչպե՛ս կը լինին միայն առտորական կայսրը. իսկ ինչ վերաբերում է այն բանին, որ յիշեալ գերմանացիներն բեզլիական և չուկական թաղաքներն էլ ինչպե՛ս կը լինին, այդ մասին ոչ իրենք այդ թաղաքներն են ցանկութիւն յայտնել և ոչ Քիլիմուսն են. մի այլապիսի բանի տպատմ.

—Արեւել կղզուց հեռագրում են, որ յուլիսի 25 ին թիւրքական զինուորները Սֆակիայում սուլթանի ծածկուղի են երեք զինուորական ծովաների, հայկալի, որ ծովաներն իրաւունք էր ստանալ զէնք կրելու և Սֆակիայի բոլոր բրիտանական զինուորները յուլիսի 25-ին այդ զէնքից և շատերը զինուորում են. Այդանոց զորքեր են ուղարկում Անտանի քաղաքացիները մի պատգամաւորութիւն է գնացել Արեւել և Ջաւայ-իսլային ու հիւպատոսներն մի բողոք է ներկայացրել զինուորների և զօրք կանչելու գնմ. Նրանք սպասում են ուրիշ միջոցների գիծելու, եթէ միջոցներ ձեռք չեն ստանալ թիւրքական զինուորներն ստանալու ձեռքերու համար.

—Սֆիւայի գերմանական ընդհանուր հիւպատոսը ուսուցչ կառավարութեան անունով բողոքական կառավարութիւնից պահանջել էր, որ ուսուցչատես Վոյթիկովին իրեն յանձնեն Վոյթիկովի, ինչպէս յայտնի է խառնուած էր Պանիցայի գործի մէջ. Միմայն մասնակցի հիւպատոսը պահանջել էր, որ դատարանական գործի Վոյթիկովին վերաբերեալ մանրամասն կողմերն իրեն յանձնաւին. Այժմ գերմանական լրագիրները կարծում են, որ բողոքական կառավարութիւնը առաջին պահանջին դիմացում կը ապշ, իսկ երկրորդը կը մերժէ.

—Օստանդէից գրում են, որ անկախան կղերական «բանտարանների և երկաթուղի բանտարաններն օգնող ընկերութիւնը» վիճելով կայսրին մի նամակ է գրել որ բանտարաններ վիճակն ապահովելու վերաբերմամբ կայսրի յետադալ գործունէութեան համար մի ուղեցոյց կարող է լինել Այդ նամակը հետեւեալ խօսքերով է վերջանում. «Անցե՛ք բանտարանների կայսրը» Այդ խօսքն Օստանդէից ստանալու ընկերութեան անունով բանտարաններ կայսրին այդ քաղաքի կայսրութեան հետեւեալ խօսքերն առաջ. «Մենք ինչպե՛ս ենք շատ ուրախ եմ որ առիթ ունենալ արտայայտելու ձեռք լինի որքան զոհացում որոտանաց ինձ այս քաղաքի բանտարանների բնկերութեան ուղերձը. Այս զէնքից օգուտ եմ քաղում, յայտնելու, որ ես կառավարութիւն համաձայն եմ նորին սրբապետութեան Ամեն XIII-ի հայեցողներին և անդրադարձներն բանտարանների հարցի վերաբերմամբ».

Թմադիր-հրատարակիչ
ՍՊԱՆԳԱՐ ՍՊԱՆԳԱՐԵԱՆ.

Տ Ե Ղ Ե Վ Ս Ո Ւ

Պատուական «Նոր-Գար»-ի № 109-ում Բաղուից գրած մի լուր կարգաւոր, որ մի պարսն ցանկանում է անկերական լինեալ զարմալով մանկական դրադարանի մասին, եւ Ջաւայ-իսլայ լրագրող լինելով պարզեւմ համարում գոհացում տալու յիշեալ պարսնի հետաքրքրութեանը. Սիկկը թէ և գոյաթիւն ունի յիշեալ դրադարանը, բայց վերին աստիճանի անմասնակցի գրութեան մէջ էր և միանգամայն մոլորացութեան տուած.

Ահա մօտ 5—6 տարի կը լինի ինչ որ անկախան երկաթուղիները, ձեռք ձեռքի ստանալ, աշխատում է երկար տարիներով մոտացութեան տուած մանկական-գրադարանը ընկած անկից ուղի կանգնացնելու. Հինց այդ նպատակով մօտ օրերուս, ինչպէս յայտնի է, ներկայացում առկն մանկական-գրադարանի օգտին.

Ես ինչպե՛ս անձնական գործերով թիֆլիս գալով, հետո 45 րոպէս եմ բերել և գնել զբերել մի ցուցակ, որ յանձնել եմ «Ազգայնական գրադարանային» Արեւել Ջաւայ-իսլայ մանկական գրադարանին օգնել ցանկացողներին թող յայտնի լինի, որ զա արդէն գոյութիւն ունի և նպատակներ կարող են Ջաւայ-իսլայի ուսուցչի պ. Թադէա Աստիճանային ուղարկել.

Լ. Վ.
4 օգոստոսի
Թիֆլիս.

Երթեկութիւն Թիֆլիս և Վաղրիկաւաղի միջև մինչև նոյեմբերի 1-ը.

Թիֆլիսից գնում են՝
Վաղրիկաւաղից գնում են զայսի՝
Հինգ հոգու և ցուցակով փակ կառուցելու առ. 7 ժամին, գեղեցիկ է Գուգարուց կայարանում և միւս օրը երեկոյան ժամը 5-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ. Նոյեմբերի 1-ին գնում է առաւօտեան ժամը 9-ին, գեղեցիկ է Միլիտան և միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ. Վ. և ց. հոգու և ցուցակով փակ կառուցելու առ. 7 ժամին, գեղեցիկ է Գուգարուց կայարանում և միւս օրը երեկոյան ժամը 5-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ. Նոյեմբերի 1-ին գնում է առաւօտեան ժամը 9-ին, գեղեցիկ է Միլիտան և միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ.

Հինգ հոգու և ցուցակով փակ կառուցելու առաւօտեան ժամը 7-ին գեղեցիկ է Գուգարուց կայարանում և միւս օրը երեկոյան ժամը 5-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ. Նոյեմբերի 1-ին գնում է առաւօտեան ժամը 9-ին, գեղեցիկ է Միլիտան և միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ. Վ. և ց. հոգու և ցուցակով փակ կառուցելու առաւօտեան ժամը 9-ին, գեղեցիկ է Գուգարուց կայարանում և միւս օրը երեկոյան ժամը 5-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ. Նոյեմբերի 1-ին գնում է առաւօտեան ժամը 9-ին, գեղեցիկ է Միլիտան և միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին հասնում է Վաղրիկաւաղ.

ՇՈՒԲԵԱԻԱՅԻՆ ԵՐԹԵԻԵՎՈՒԹԻՒՆ

Ի Սև ծովի վրայ
Բաթումից գնում են՝
Երեք շաբթի օրեր, երեկոյան 8 ժ., ուղիղ գնով, Սուխումի և Նոֆորոս միջակի վրայով.

Հինգ շաբթի օրեր, երեկոյան 4 ժամին ուղիղ գնով, Նոֆորոսի վրայով.
Շաբթի օրեր, երեկոյան 8 ժամին, չափաւոր գնով, բոլոր նաւահանգիստներով.

Երեք շաբթի օրեր, երեկոյան 7 ժ. արտասահմանեան գնով, զէպի Կ. Պօլիս.

Բաթում գալիս են
Երեք շաբթի օրեր, առաւօտեան, ուղիղ գնով, Ալքի և Սուխումի վրայով.
Չաբթի օրեր, երեկոյան 8 ժամին, չափաւոր գնով, բոլոր նաւահանգիստներով.

Սուխում օրեր, երեկոյան, չափաւոր գնով.
Կիրակի օրեր, առաւօտը Կ. Պօլիսից.
Մանգլիսի. Ուղիղ գնով եկող այն նաւերը, որոնք վերադարձին մանում են Սուխում և Նոֆորոսի վրայով, Նոֆորոսից գնում կը գան երեկոյան ժամը 1-ին, որպէս զի Նոֆորոսի վրայի երկաթուղու գոյութիւն չարմարի.

Փօթի գալիս են
Սուխումից երեքշաբթի օրեր, Բաթումից՝ հինգշաբթի, չորեքշաբթի, երկուշաբթի, երեքշաբթի և ուրբաթ օրեր.

Փօթից գնում են
Բաթում, հինգշաբթի օրեր, Սուխում օր, ուրբաթ օրեր.

II Կասպից ծովի վրայ
Բաղուից գնում են
Գերբէնի, Պետրոպոլիս և Աստրախան չորեքշաբթի, ուրբաթ և շաբթի օրեր.

Բաթ օրեր, երեկոյ ժամը 1-ին.
Ուղիղ գնով, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրեր, երեկոյան ժամը 5-ին.
Վաղրիկաւաղ, Աստրախան և Ենզելի երկուշաբթի օրեր, երեկոյ ժամը 1-ին.

ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԵՐԹԵԻԵՎՈՒԹԻՒՆ

I Անգրկովկասեան երկաթուղի
Գուգարուց Թիֆլիս գնում է
Բաթումից, պոստային, 11 ժ. 8 ր. եր.
Բաղուից, 7 ժ. 40 ր. առ.
Բաթումից, մար. ապ. 8 ժ. — ր. առ.
Գանձակից, 8 ժ. 20 ր. եր.
Գուգարուց Թիֆլիս գնում է
Բաթում, պոստային, 8 ժ. 40 ր. առ.
Բաղու, 12 ժ. 8 ր. գի.
Բաթում, մար. ապ. գի. 3 ժ. 10 ր. ց.
Գանձակ, 9 ժ. 45 ր. առ.

II Անգրկովկասեան երկաթուղի
Ուղիղ-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր.
Ուղիղ-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ.
Ուղիղ-Աղայից գնացքը գնում է և զալիս երեքշաբթի և շաբթի օրեր.
Ամառը գնող գնացքը գալիս է և գնում և ուրբաթ և երեքշաբթի օրեր.

I Բոստով-Վաղրիկաւաղի երկաթ.
Վաղրիկաւաղից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ.
Բոստով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ.
Բոստովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ցեր.
Վաղրիկաւաղ գալիս է 7 ժ. — ր. եր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

САНТОЕ ЛУЧШЕЕ РУССКОЕ МЫЛО
ГЛИЦЕРИНОВОЕ МЫЛО
ПЕРВОЙ ВЕЩАТЕЛЬНОСТИ
А. С. И. К.
МОСКВА
A. C. I. Y. K.
50-28

ԳԵՂՈՍ ԵՂԻՍԱՒԵԹ
ՉՈՐԻ
Արեւելից, պոստային և քաղկեդոնի զէպի
ԻԵԳՕՆԱԼԱ
գերազանց անուշահամ ջուր չինական Կոստանուց
ՊԵՏԵՐԲՈՐԴԻ
ՏԵՆՈՒՄԻՍԿԱՆ ԼԱՐԱՐԱՏՈՐԻԱՅԻ

ԳՐԻՍՏԵՐԻ ԵՂԿԱՍՏԻԿՈՒ
(Injection au Matico)
Թիֆլիսում և Ռուսիայում
Պատրաստուած է Մաթիսի փրկանիքի պերուլինեան քայտի և ցուցակով լուսանում մի բանի տարուց բնից քայտի քայտի համալուրհային հոգեւոր տա ցել.
Պահանջ է Պարիզում 8, rue Vivienne
(M.)
10-6

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵԻՈՐ ԴՊՐՈՑՈՒՄ
Նորեկ աշակերտների ընդունելութիւնը սկսուելու է սոյն ՕԳՈՍՏՈՎ ՍՍՍԻ 16-ից. իսկ քննութիւնները և վերաքննութիւնները օգոս. 29-ից ցլ-ն սեպտ. 1-ն. Մանրամասն տեղեկութիւնները, թէ որ առարկայից որ օրը կը լինի քննութիւն կամ վերաքննութիւն՝ կարելի է իմանալ Դպրոցում.
3-1

Մարմնի բրանելու, առաւելապէս ձեռքի մասները, առաջն առնելու համար իւր յայտկութեամբ յայտնի

Գ Ե Լ Մ Ե Ն Ի Ն Ը

Վաճառու է Եւրոպայի ամենանշանաւոր քաղաքների և պետութեան բոլոր քաղաքների գեղատեսիլ և գեղավաճառների մօտ. Գլխաւոր պահեստը գտնուում է Վաղրիկաւաղ, գեղատեսիլ, Փարմացիայի մանգիտը Վ. Կարպիսի մօտ, Ելէքտորալայա փողոց № 39: Մեծ արկղ Գալանից Վաղրիկաւաղ արժէ 50 կոպ., փոքրը 30 կոպ.:
Կեղծիքի պահէ պահուելու է պահանջել, որ ամեն մի արկղիկի հետ լինի գործածութեան բացատրութիւնը և Պարիզի ցուցահանգիստի շքադրամը.
(II, 26788)
10-4

ՉԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ և ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ,
որ վաճել է գաւառական քաղաքներում ուսուցչական պաշտօն, ցանկանում է հայոց երկսեռ ծխական դպրոցներում ձայնագրութեան և երգեցողութեան դասեր ունենալ.
Իմեւ Եւր. Գարսի խմբագրութեան.
5-3

Մ Ո Ջ Դ Օ Կ Ի

Եկեղեցական-ծխական երկսեռ ուսումնարանների համար հարկաւոր է մի ուսուցիչ, որ կարողանայ աւանդել եբէյ-դաւիտ, Ռուսաւաւիտ, Բնիկի պահեստի և իւրիշ քաղաքական 30 դաս, տարեկան ռոճիկը 450 ր., ճոնապարհաճախը 20 ր., սենեակ, ծառայ և վառելիք.
Կամ, մի վերակցու ուսուցիչ թուրքականութեան, ընտկան պատմութեան և վարչադրութեան, համար շաբաթական 22 դաս, տարեկան ռոճիկը 380 ր. և 22 ր. ճոնապարհաճախ, սենեակ, ծառայ և վառելիք.
Ցանկացողները կարող են դիմել հոգաբարձութեան.
Նախագահ Հոգաբարձութեան՝ Թադէոս աւագ քահանայ Խոսրովեան.
3-3

ՄՈՋԴՕԿԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

Համար հարկաւոր է դպիր. Սենեակ և լուսաւորութիւնը ձրի. ռոճիկ տարեկան 120 ր., արդիւնք կ'ստացուի մօտաւորապէս 200 ր. գուցէ և աւելի. Ցանկացողները թող դիմեն Մոզոկ, Կնիտոր Գաբրիւլ Կոստալով. Երեքշաբթի Թուրքիկաւաղ
3-2

ՊԱՅՏՈՒԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱԻՐ ՄԵԱՑՈՒՆ. ՅԱՆՁՆԱԾՈՂՈՎՈՑ Թ. ԻԶՄԻՐԱՆՅ ԿՍԱԿԻՆ.
Ըստ կտակի բարեխիշտակ Յովսէփայ Իզմիրեանց, գործադիր մանալուն Յանձնաժողովս պատիւ ունի հրաւիրել այն հեղինակները ու բանասէրները, որք ազգային դպրութեան և Պատմութեան վերաբերեալ որ և է աշխատութեամբ մը կը փափաքեն մասնակցիլ Սահակ-Մեսրոպեան գրական Մրցանակաբաշխութեան, հաճին իրենց աշխատութիւններն յուղարկել մինչև լուսնիկայ 1891 տարու Յունուարի վերջ առ Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն Յանձնաժողովոյ հասցէին.
Տպագրեալ աշխատութիւնք պէտք է երեք օրինակ յուղարկուին. իսկ ձեռագիրք բնաւ յետ չեն փարձուելու.
8-3

Մամուլի տակ է և մինչև սեպտեմբեր լոյս կը տեսնի.
ԲԱՅԵԹԻ

Դ Ա Ի Թ Բ Է Գ

Առաջին, երկրորդ, երրորդ և չորրորդ (անտիպ-ձեռագիր) մասերը, հեղինակի գեղեցիկատիպ պատկերով, ամփոփւած մի մեծ հատորի մէջ. Տպւում է գեղեցիկ տպագրութեամբ, մաքուր թղթի վրայ, և ժողովրդի ամեն դասակարգերին մատուցել լինելու համար, անհամեմատ արժանի, քան առաջին տպագրութիւնը.
Թիֆլիսում կ'արժենայ — 2 ր. — 50 կոպ.
Թիֆլիսից գուրս — 3 րոպէ.
Գարելի է դիմել ուղղակի հեղինակի այրին հետեւեալ հասցեով՝
Тифлис, Садовая ул., д. док. Д. Лисицева, № 29, Анна Мелик-Акопяна (Раффи).
3-3